

У вандроўку па зале беларускай літаратуры

Нацыянальная бібліятэка Беларусі — найбуйнейшая кніжніца краіны, збіральніца і захавальніца дакументнай спадчыны беларускага народа, найкаштоўнейшых рукапісаў, рэдкіх выданняў. Пры ўсім тым ядро яе ўніверсальнага фонду складае нацыянальная літаратура. Менавіта ў ёй адлюстраваны духоўны свет нацыі, ментальнасць, культура — усё, чым яна цікавая свету.

Беларуская кніга і літаратура ў экспазіцыйна-інфармацыйнай прасторы бібліятэкі раскрыта максімальна поўна. Карыстальнікам і наведвальнікам прадстаўляюцца новыя выданні і паступленні, маладыя аўтары, іх дэбютныя творы, лаўрэаты Нацыянальнай прэміі Беларусі, міжнародных літаратурных прэмій і конкурсаў. Сустрэча чытача з беларускай кнігай чакае амаль на кожным кроку, але зала беларускай літаратуры — асаблівае месца. Тут уся кніжная палітра беларускай літаратуры, кніга падаецца як выданне, як тэкст, як прадмет паліграфічна-выдавецкай культуры.

Ставіцца і пэўнымі сродкамі вырашаецца мэта засяроджвання ўвагі на творчасці пісьменніка, той ці іншай кнізе, выданні. На яе працуюць і з густам аформленыя афішы, і трапныя назвы, якія раскрываюць творчае крэда, характэрныя рысы асобы і творчасці аўтара, падкрэсліваюць яго самабытнасць, стылістыку («Залатыя кросны душы» (Янка Брыль), «Калі радок дыктуе пачуццё...» (Л. Дранько-Майсюк), «Я Беларусь адшукаю па небу...» (Л. Пранчак), «Сугучча думкі і пачуцця» (А. Вярцінскі) і інш.), і матэрыялы з сямейных архіваў пісьменнікаў, і кнігі з аўтаграфамі. Прэзентуюцца асобныя выданні, як «Беларускі лемантар, або Першая навука чытання», паэма «Тарас на Парнасе». Лемантар быў надрукаваны ў 1906 г. у Пяцярбургу ў выдавецтве першай легальнай беларускай суполкі «Загляне сонца і ў наша ваконца» (друкарня К. Пянткоўскага) у двух варыянтах: на беларускай і польскай мовах. Абодва, а таксама рукапіс, захоўваюцца ў фондзе бібліятэкі. Кніга была надрукавана без прозвішча аўтара. Некаторыя навукоўцы лічаць, што аўтарства належыць Цётцы, але над складаннем

першай беларускай вучэбнай кнігі працаваў калектыў аўтараў, аснову ж яе зрабіў Карусь Каганец, і ўсе наступныя выданні выходзілі пад яго прозвішчам. Матэрыялы аб жыцці і творчасці Каруся Каганца, выданні кнігі прадстаўляліся на выстаўцы «Беларускі лемантар». Паэма «Тарас на Парнасе» доўгі час лічылася народнай, першы раз была выдадзена ў 1909 годзе і да 2009 выходзіла з падзагалоўкам «народная паэма». Праблемай аўтарства займаліся даследчыкі Г. Кісялёў, В. Скалабан, Я. Янушкевіч. І вынікі пошуку знайшлі адлюстраванне побач з выданнямі паэмы ў экспазіцыі «Знойдзены аўтар».

Амаль штодня прэзентуюцца новыя кнігі — чарговы том поўнага збору твораў Васіля Быкава, «Дзённікаў і запісаў» Рыгора Барадуліна, «Кніжная спадчына Францыска Скарыны», «Біблія князя Радзівіла» і інш. Ва ўсёй паўнаце раскрыты корпус энцыклапедычна-даведачных выданняў, які сёлета папоўнілі энцыклапедыі «Янка Купала», «Рэгіёны Беларусі», «Гарады і вёскі Беларусі».

З кнігай як артэфактам мастацтва, паліграфічна-выдавецкай культуры

знаёмяць выданні, што атрымалі ўзнагароды на штогадовым міжнародным і рэспубліканскім конкурсах «Мастацтва кнігі» і інш. Сярод іх энцыклапедыя «Янка Купала», фотаальбом «Полоцк 1150», альбом «Сусветная спадчына Скарыны» («Беларуская энцыклапедыя імя Пятруса Броўкі»); «Вялікі геаграфічны атлас Беларусі» (Белкартаграфія) і шэраг іншых.

Прысутнічаюць і перыядычныя выданні. Асаблівую каштоўнасць сярод іх маюць часопісы 20—30-х гг. з першымі публікацыямі твораў будучых класікаў беларускай літаратуры Я. Купалы, З. Бядулі, К. Чорнага, Ц. Гартнага — «Маладняк», «Узвышша», «Полымя». Нягледзячы на тое, што яны прадстаўлены таксама ў электронным варыянце, жадаючых пагартаць іх пажоўклыя папяровыя старонкі, параўнаць тэксты першых публікацый з апошнімі нямала: гэта літаратуразнаўцы, крытыкі, выкладчыкі, студэнты і ўсе, хто цікавіцца гісторыяй беларускай літаратуры, беларускім мастацкім словам. Прастора Нацыянальнай бібліятэкі запоўнена беларускай кнігай, і кожны можа знайсці тут сваю.

Ніна КАСІЛАВА